

تمرکز سه گانه

رویکردی تازه به آموزش

دانیل گلמן و پیتر سنگه

دردانه داوری

انتشارات افروز

فهرست

۹	مقدمه
۱۵	فصل یکم: آموزش برای طول زندگی
۱۹	فصل دوم: تمرکز بر خود
۳۳	فصل سوم: تطبیق با دنیای سایرین
۴۹	فصل چهارم: درک دنیای بزرگ‌تر: تفکر سیستمی و هوش سیستمی
	فصل پنجم: هم‌افزایی بالقوه؛ آموزش یادگیری اجتماعی و عاطفی
۷۱	و آموزش تفکر سیستمی
۹۵	یادداشت‌ها

مقدمه

فقط در نظر داشته باشید کسانی که امروز کم‌تر از هجده سال دارند، ممکن است هیچ‌گونه آشنایی با دنیای بدون اینترنت نداشته باشند. در خیلی از نقاط جهان، کودکان ده‌ساله و کوچک‌تر تجربه نداشتن گوشی هوشمند را ندارند؛ آن‌ها دائماً به آن سرگرم و از دیگران غافل هستند. کودکان امروز در دنیایی بسیار متفاوت رشد می‌کنند - دنیایی که حتی قرار است با پیشرفت فناوری، بیش‌تر هم تغییر کند. البته این تغییرات به مراتب فراتر از فناوری خواهند بود. این کودکان در دنیایی بزرگ می‌شوند که مواجه با چالش‌های اجتماعی و زیست‌بومی بی‌سابقه‌ای است. آنان باید در یافتن راه‌حل برای آن چالش‌ها همراه شوند.

اما در حال حاضر، چه ابزارهایی می‌توان در اختیار این کودکان گذاشت که در این راه به کار آن‌ها بیاید؟

نگارندگان کتاب حاضر پیتر سنِگه^۱ (متخصص یادگیری سازمانی^۲)

1. Peter Senge

2. organizational learning

و تفکر سیستمی^۱، استاد دانشگاه ام آی تی^۲، و نویسنده کتاب پنجمین فرمان^۳ و دانیل گلمن^۴ (مؤلف کتاب هوش عاطفی^۵ و بنیانگذار جنبش یادگیری اجتماعی و عاطفی^۶) هستند. ما (پیتر و دانیل) در این کتاب به عرضه ابزارهایی درونی می‌پردازیم که افراد کم‌سن و سال بتوانند به کار گیرند و به کمک آن‌ها، در محیط جدید کامیاب شوند. ما سه مجموعه مهارت حیاتی برای هدایت دنیایی پرسرعت و مملو از اغتشاش توصیف کرده‌ایم — دنیایی که در آن تعاملات انسانی در معرض خطر است و در عوض، اتصال بین انسان با اشیا و سیاره‌ها بیش از پیش اهمیت دارد. در این کتاب به این مجموعه مهارت به دید تمرکز سه‌گانه^۷ نگاه می‌شود — تمرکز بر درون^۸، تمرکز بر سایرین^۹، و تمرکز بر بیرون^{۱۰}.

گلمن به بررسی اولین نوع تمرکز می‌پردازد — تمرکز روی دنیای داخلی خودمان یا تمرکز بر خود. این نوع تمرکز مرتبط با منظور و ژرف‌ترین آرمان ما است. تمرکز بر درون به مثابه پیگیری دلیل وجود احساسات مان است و به ما کمک می‌کند عکس‌العمل مان در رابطه با آن احساسات را دریابیم. تمرکز بر درون به معنای داشتن کلید زندگی هدفمند، متمرکز شدن روی کار در دست اقدام، چشم‌پوشی از حواس‌پرتی، و رسیدگی به تشویش و اضطراب است. گلمن هم چنین نوع دوم تمرکز را کاوش می‌کند — کانون توجه قرار دادن سایر افراد. تمرکز بر سایرین دربرگیرنده

1. systems thinking
2. MIT [Massachusetts Institute of Technology]
3. *The Fifth Discipline*
4. Daniel Goleman
5. *Emotional Intelligence*
6. Social and Emotional Learning (SEL)
7. triple-focus
8. inner-focus
11. other-focus.
12. outer-focus

همدلی کردن با آنان، درک واقعیت وجودی آنان، و برقراری ارتباط با آنان از دیدگاه خودشان و نه فقط از دیدگاه خودمان است. این‌گونه همدلی منجر به اهمیت دادن به یکدیگر می‌شود و بر قابلیت تشریک مساعی افراد می‌افزاید. چنین شرایطی کلید برقراری ارتباطات پی‌درپی و مؤثر را فراهم می‌آورد.

پیتر سنگه نوع سوم تمرکز را شرح می‌دهد — تمرکز بر بیرون. او به درک تأثیر متقابل سیستم‌ها می‌پردازد و مجموعه‌ای از وابستگی‌های متقابل را تعریف می‌کند. او به بررسی این وابستگی‌ها در سطح خانوادگی یا سازمانی یا (در سطح وسیع‌تر) جهانی می‌پردازد. چنین درکی مستلزم تفکر سیستمی است و رویکرد آموزش سنتی برای آن کافی نیست. مبنای آموزش سنتی، تفکر علت و معلولی و وجود تنها یک جواب درست است. سال‌هاست که پیتر در جنبش رو به رشدی در کسب‌وکارهای نوآور، تأثیر به‌سزا داشته است. این کسب‌وکارها، طی این جنبش، دیدگاه خود نسبت به پیچیدگی و نحوه مدیریت آن را تغییر داده‌اند. پیتر اکنون عضو یک شبکه ارتباطی است که کارشان بهره‌گیری از رویکردها و ابزارهای تفکر سیستمی در مدارس است. این شبکه عملاً بر قابلیت هوش سیستمی^۱ دانش‌آموزان برای درک بهتر دنیای اطرافشان می‌افزاید.

این کتاب به گونه‌ای بخش‌بندی شده است که هر بخش آن، یادگیری و آموزش را در رابطه با هر یک از انواع تمرکز سه‌گانه تعریف می‌کند. دانیل گلمن در فصل‌های اولیه به آموزش کودکان، و به نحوه ترقی تمرکز بر درون و تمرکز بر بیرون می‌پردازد. او نحوه بهبود خودآگاهی، مدیریت نفس، همدلی، و مهارت‌های اجتماعی را تصریح می‌کند. دانیل توضیح می‌دهد که چنین بهبودی تا چه حد، کودکان را از نظر پرورش فردی و کارایی تحصیلی منتفع می‌کند. او هم چنین در مثال‌هایش برخی مدارس را به تصویر می‌کشد که این مهارت‌های حیاتی را به دانش‌آموزان خود

1. systems intelligence